

УДК [378.4.016.096:327]:811.111'27

ПОСТУП ТА ВИКЛИКИ НА ШЛЯХУ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННСВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ

Ірина Кріба

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, 79000, тел. (032) 239-41-98,
e-mail: ikriba@yahoo.com*

Досліджено оптимальні шляхи поєднання традиційних та новітніх методів викладання англійської мови на сучасному етапі. Метою такого навчання є здатність студентів-міжнародників адекватно спілкуватися в багатомовному середовищі. Акцентовано увагу на кінцевому результаті комунікативного акту. Наголошено на доцільності визначення та задоволення специфічних потреб окремих груп тих, хто вивчає мову, та застосуванні альтернативних методів оцінювання.

Ключові слова: комунікативна компетенція, task-based learning, новітні технології навчання, визначення потреб «споживачів», альтернативні методи оцінювання.

В умовах глобалізації та швидкого поступу інформаційних технологій викладання та навчання англійської мови, яка сьогодні вже стала лінгва франка, зіштовхується з новими викликами як для викладачів, так і для студентів. Оскільки для студентів факультету міжнародних відносин важливий насамперед результат комунікативної діяльності, а саме – здатність адекватно спілкуватися в іншомовному, а частіше багатомовному середовищі, де англійська мова виконує роль мови міжнаціонального спілкування, необхідні нові шляхи досягнення вказаної мети. Навчання англійської мови в такому контексті має за мету опанування комунікативної компетенції, а саме: здатність спілкуватися ефективно у типових загальних та професійних ситуаціях, проте не на рівні носіїв мови. Тобто наголос у навчальному процесі зроблено не на власне процесі комунікативного акту, а на його результаті, що становить основу task-based learning [5].

Ключове питання – як підвищити ефективність і процесу викладання, і вивчення іноземної мови у зазначеному контексті – видається доцільним розділити на кілька складових:

1. Як досягти та підтримувати актуальність інформації та навчальної ситуації?
2. Як оптимально використовувати технологічні досягнення?
3. Як підвищити мотивацію вивчення студентами англійської мови професійного спрямування та, у зв'язку з цим, як наблизити аудиторну навчальну ситуацію до реалій професійного життя?

4. Який рівень володіння мовою необхідний нашим студентам та які способи оцінювання знань студентів найефективніші сьогодні?

Хоча ці проблеми актуальні на будь-якому етапі вивчення мови, особливу увагу, на наш погляд, необхідно приділити викладанню курсу англійської мови професійного спрямування, яку вивчають з 3-го курсу.

Чимало підручників та посібників покликані надавати викладачам та студентам інформаційну та методичну допомогу в опануванні англійської мови, починаючи з їхнього забезпечення **фаховою інформацією** і закінчуючи виробленням у студентів усних та письмових комунікативних навичок. Та чи задовільняють ці матеріали вимоги сьогодення?

Щоб відповісти на це питання, видається доцільним провести аналогію з комп'ютером, який стає застарілим відразу після того, як ви вийшли з магазину. Підручники, які б вони досконалі не були, старіють дуже швидко в умовах сучасного життя, яке швидко змінюється. Отже, чи відповідають підручники та посібники потребам викладачів та студентів?

Аргументів на користь підручників є достатньо. Це:

- систематизований підбір базових текстів, які логічно пов'язані за темами та складністю, а також завдання, спрямовані на їхнє адекватне сприйняття;
- необхідний загальнонавчальний чи професійно спрямований словник, який розвинутий у низці вправ;
- акцент на граматичні явища;
- завдання для самостійної роботи тощо.

Не бракує й аргументів проти:

- тексти швидко стають неактуальними, а іноді й суперечать реальному стану речей;
- не відображені останні тенденції у використанні певних словникових одиниць чи поява нових явищ чи термінів;
- комунікативні завдання теж можуть не відповідати реальній ситуації;
- притаманна певна монотонність, оскільки всі розділи побудовані аналогічно.

Як виправити ситуацію? Інтернет та інші засоби масової інформації дають змогу отримати найсвіжішу інформацію на різноманітну тематику, залежно від фахового спрямування. Ми отримуємо актуальні автентичні тексти, які до того ж відображають нові явища в лексиці та граматиці іноземної мови та забезпечують міждисциплінарний підхід, а також створюють ефект причетності – ми тримаємо руку на пульсі подій, що сприяє більшій мотивації у вивченні мови. Однак такий підхід має свої мінуси, адже відсутні методичні розробки, неможливо забезпечити системний підхід у навчанні як з точки зору тематики (текст залишається вихідною точкою побудови навчального матеріалу), так і словникового запасу, граматичних явищ тощо.

Чи можемо ми відмовитись від використання підручників? Чи використання актуальної інформації зі Всесвітньої павутини достатнє для ефективного опанування мовою? Очевидно, що ні, і відповідь, ймовірно, полягає у

збалансованому використанні різних джерел інформації, залежно від поставленої мети.

Відповідаючи на питання підвищення мотивації, зазначимо, що викладачі сьогодні чітко усвідомлюють необхідність визначення та аналізу потреб «споживачів» та їхніх цілей на різних етапах вивчення мови, розробку чи пристосування матеріалів і методів навчання для задоволення цих потреб. Навчання іноземної мови, як і будь-якої іншої дисципліни, має певну специфічну мету, і цю мету, зазвичай, визначають викладачі та методисти, а не ті, хто її вивчає. У випадку з англійською мовою професійного спрямування виглядає доцільніше сконцентруватися на потребах споживачів такого «продукту». При визначенні потреб «споживачів» типовим є *заповнення прогалин між наявною та цільовою компетенцією*, а навчальні методики мають на меті задоволення *поточних* потреб споживачів, оцінивши наявний рівень компетенції за допомогою різноманітних тестів та контрольних завдань, що є доцільним, проте не оптимальним рішенням.

Менш поширений, проте оптимальніший підхід – це визначення і задоволення *специфічних цілей окремих груп та індивідів* залежно від ролі, яку б вони хотіли відігравати у певній професійній ситуації. До початку навчання викладачі збирають та вивчають інформацію від цільової групи. Аналіз цієї інформації дає змогу розробити програму курсу, беручи до уваги як макро-компоненти (на рівні тексту), так і мікро-компоненти (лексико-граматичний рівень) письмової та усної комунікації з метою написання ділового чи електронного листа, резюме чи меморандуму, проведення презентації, співбесіди, круглих столів дебатів, захисту проєктів тощо [3, с. 4].

У нашому випадку споживачі мови професійного спрямування – це студенти ВНЗ. Зазначимо, що вони не завжди чітко усвідомлюють чи можуть конкретно сформулювати свої потреби, тим паче у далекій перспективі.

На факультеті міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка у кількох групах 4-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини» здійснено опитування щодо пріоритетів при вивченні курсу «Англійська мова спеціалізації». Здебільшого респонденти (72 %) пріоритетним вважають поповнення запасу фахової лексики і термінології, 63 % прагнуть вдосконалити комунікативні усні та письмові навички, і лише 22 % відзначили перспективу отримання більш престижної роботи в майбутньому. Ці вибіркові дані засвідчують, зокрема, концентрованість свідомості студентів на процесі, а не на результаті навчання.

Не останнє місце посідають у системі ефективного навчання іноземної мови професійного спрямування форми та методи оцінювання знань студентів. Це позиціонує значні виклики для викладачів мови. Адже те, як ми оцінюємо знання значною мірою визначає те, як ми навчаємо. Ключовим у всій системі оцінювання є те, що студентам необхідно стати активною стороною процесу: продемонструвати, що вони досягли чогось, створивши щось і перетворившись на сторону, яка теж оцінює свої здобутки. Альтернативні методи оцінювання знань виходять поза межі звичайних тестувань чи презентацій, вони фокусують

увагу не тільки на лінгвістичних, але й на надлінгвістичних чинниках, наприклад, на зміні уявлення студентів відносно того, що означає володіння іноземною мовою, на підвищенні впевненості у своїх мовних можливостях, паралельному використанні інших, немовних засобів досягнення комунікативної мети (стратегічна компетенція), більшій переконливості у відстоюванні власної точки зору, а також права на помилку. Засобами такого оцінювання можуть бути індивідуальне самооцінювання у формі графіків, контрольних таблиць чи описової форми, за допомогою яких студенти оцінюють не тільки свої кінцеві результати, а власний поступ у здобутті знань та умінь, а також анонімне чи відкрите індивідуальне або групове оцінювання здобутків інших [6, с. 117].

На згадуваному вище факультеті такими нетрадиційними способами оцінювання стали щорічні олімпіади з перекладу для студентів 4-5 курсів, де оцінюють увесь спектр знань та навичок у різних формах письмового та усного перекладу, а також проведення Оксфордських дебатів (Oxford-style debate), де студенти змагаються у мистецтві переконання протилежної сторони у своїй правоті. Особливістю цієї форми оцінювання є те, що самі студенти обирають тематику дебатів, вони ж оцінюють ефективність аргументів шляхом переходу до лав більш переконливої групи, а також за результатами голосування. Цей метод навчання та форма оцінювання довели свою ефективність завдяки таким перевагам:

- тема дебатів є актуальною у студентському середовищі, що забезпечує високу мотивацію;
- дебати вкрай поляризують досліджувану тему і, як наслідок, учасники та глядачі усвідомлюють, що не існує абсолютної істини, вона знаходиться десь посередині;
- досягається максимальне задіяння аудиторії у процес дебаткування та оцінювання;
- виховується культура відстоювання своєї позиції та аргументування;
- вдосконалюється вміння мислити творчо і нестандартно;
- моделюванню комунікативної ситуації протиставляється проблема з реального життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Квасова О. Г. Использование проблемных коммуникативных ситуаций в обучении иностранному общению студентов 2-4 курсов языкового ВУЗа / О. Г. Квасова // *Іноземні мови*. – 1999. – № 1. – С. 32-33.
2. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / С. Ю. Ніколаєва // *Іноземні мови*. – 2010. – № 2. – С. 11-17.
3. Belcher D. What ESP Is and Can Be: An Introduction // *English for Specific Purposes in Theory and Practice* / D. Belcher. – Michigan : ELT, 2009. – P. 1-20.
4. Teaching Goals and Methods. From The Essentials of Language Teaching. A project of the National Capital Language Resource Center ©2003-2007 [Electronic resource]. – Mode of access: www.nclrc.org/essentials.

5. Willis Jane. Task-Based Learning: What Kind of Adventure? Aston University, UK [Electronic resource], Willis Jane. – Mode of access: <http://langue.hyper.chubu.ac.jp/jalt/pub/tlt/98/jul/willis.html>.

6. Wrigley Heide Spruck. Bringing Literacy to Life. Issues and Options in Adult ESL Literacy. Heide Spruck Wrigley, J. A. Guth Gloria // Aguirre International, San Mateo, 1992. – 245 p.

Стаття надійшла до редколегії 25.10.2012

Прийнята до друку 05.12.2012

PROGRESS AND CHALLENGES ON THE WAY TO IMPROVING COMMUNICATIVE COMPETENCE OF INTERNATIONAL RELATIONS STUDENTS

Iryna Kriba

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000, tel. (032) 239-41-98,
e-mail: ikriba@yahoo.com*

The article examines optimal ways to combine traditional and innovative ways of teaching English on the present stage. The objective of such learning is ability of international relations students to communicate effectively in multilingual environment, the emphasis being made on the final outcome of the communicative act. The necessity to specify and meet the specific needs of the language learners is underlined.

Key words: communicative competence, task-based learning, modern learning technologies, specifying the needs of the «customers», alternative assessment methods.

ПРОГРЕСС И ВЫЗОВЫ НА ПУТИ К УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ СТУДЕНТОВ-МЕЖДУНАРОДНИКОВ

Ірина Кріба

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Университетская, 1, г. Львов, Украина, 79000, тел. (032) 239-41-98,
e-mail: ikriba@yahoo.com*

Исследованы оптимальные пути соединения традиционных и новейших методик обучения английскому языку на современном этапе. Целью такого обучения является способность студентов-международников адекватно общаться в многоязычной среде. Внимание акцентировано на конечный результат коммуникативного акта. Подчеркнута целесообразность определения и удовлетворения специфических потребностей отдельных групп тех, кто изучает язык.

Ключевые слова: коммуникативная компетенция, task-based learning, новейшие технологии обучения, определение нужд «потребителей», альтернативные способы оценки знаний.